

matici ale limbii slavone, dar de ele se foloseau și cei care scriau rusește¹. Nu este întâmplător faptul că la Eve, lângă Vilna, a fost publicată și *Grammatica* lui M. Smotricki (care relevă deosebirile dintre rusă și slavonă²), cea mai populară gramatică pînă la apariția *Gramaticii* lui M. V. Lomonosov (1755)³.

Unii autori au susținut — și susțin și astăzi — că limba slavonă din actele Lituaniei nu era o limbă vorbită⁴. Alții⁵, dimpotrivă, afirmă că lituanienii cunoșteau această limbă a administrației, justiției și diplomației. Numeroasele scrisori particulare provenite din Lituania ar dovedi că limba slavonă era folosită aici nu numai ca limbă scrisă, ci și ca limbă vorbită de oameni cu știință de carte, ceea ce nu contrazice însă principiul fundamental că în Evul Mediu limba literară este folosită de pături sociale relativ restrînse și numai în forma ei scrisă⁶.

În secolul al XVII-lea sau, poate, chiar de pe la sfîrșitul secolului al XVI-lea, tot mai insistent limba aceasta începe să fie înlocuită cu polona. În afară de influența exercitată de polonă, fapt pentru care, cum s-a văzut, pentru limba slavonă din Lituania s-a folosit de unii denumirea *pol'sko-russkij*, limba aceasta a mai suferit și alte influențe.

Editînd la 1880 primul statut lituanian, K. Jireček afirma că acest codex (de legi) a fost scris sau de un ceh care locuia în Lituania, sau de un lituanian care cunoștea ceha⁷. Într-adevăr, analiza limbii monumentelor juridice cehești din secolul al XIV-lea dovedește că Statutul a fost întocmit de cineva care cunoștea ceha. De o influență cehă asupra unor documente emantate în Lituania și în Polonia în secolul al XIV-lea vorbește, la 1888, Jakov Golovacki⁸. Influența aceasta cehă asupra limbii actelor lituaniene nu poate fi pusă la îndoială. Documentele atestă (de exemplu, la 1514 și 1516) prezența, în Lituania, a numeroși *drăbi* și *șleahlici* cehi, unii dintre ei ocupînd funcții în cancelarii și administrație.

¹ Cf. și P.S. Kuznecov, *U istokov ruskoj grammatičeskoj mysli*, Moscova, 1958. Trebuie spus că gramaticii ruși din secolul al XVI-lea, deși operau cu noțiuni străine limbii lor, stăpîneau bine normele limbii slavone, diferite de cele specifice limbilor rusă și ucraineană. Vezi și P.S. Kuznecov, *op. cit.*, p. 27.

² În Bielorusia și Ucraina tradițiile limbii slavone literare au fost menținute și cultivate poate mai mult chiar decît la Moscova. Cf. V.I. Borkovski, P.S. Kuznecov, *Istoričeskaja grammatika ruskojazyka*, Moscova, 1963, p. 30. Cf. și C.P. Izakevič, *Pytannja rosij'sko-ukrajins'kich movnyh vzjazkiu*, Kiev, 1954; V.V. Brodskaja, S.D. Calencuk, *Istorija ruskoj literaturnogo jazyka*, partea I-a, Editura Universității din Lvov, 1957; I.K. Beloded, V.I. Borkovski, *Izučenie ukrajinskogo i belorusskojazykov*, Moscova, 1958.

³ Vezi și Diomid Strungaru, *Grammatica lui Smotriški și prima gramatică românească*, „Romanoslavica”, IV, 1960, p. 289—307.

⁴ Astfel, O. Bodeanski a afirmat că limba tipăriturilor lui G. Skorina nu era vorbită de nimeni.

⁵ De ex., P.P. Pljušč, care subliniază (*op. cit.*, p. 234) că limba aceasta era vorbită de oameni culti. Cf. și aserțiunea lui J. Lappo (*op. cit.*, p. 357).

⁶ Cf. V.V. Vinogradov, *Različija mežu zakonernostjami razvitija slavjanskich literaturnykh jazykov v donacional'nuju i nacional'nuju epochi*, p. 19.

⁷ *Svođ zakoniv slovanských*, Praga, 1880, p. XII.

⁸ *Čerty domašnego byta russkich dvorjan na Podljaše*, Vilna, 1888, p. 41—42. Influența aceasta a fost exagerată de N.K. Nikolski și A.V. Florovski.